

BIBLIOTEKA URZĘDNIKA Nr 1

RZECZPOSPOLITA JEJ PRAWA I URZĘDY

PODRĘCZNIK DLA URZĘDNIKÓW

OPRACOWALI:

EDMUND MIEROSZEWICZ, WITOLD PAJOR,

LEON ZIELENIEWSKI

W A R S Z A W A — 1938

Nakładem Stowarzyszenia Urzędników Państwowych
Rzeczypospolitej Polskiej.

Wydanie I, 1938, 1000 egz.

Wydanie II, 1940, 1000 egz.

SPIS RZECZY.

I. RZECZPOSPOLITA POLSKA 1—52.

Pojęcie Konstytucji. Terytorium i ludność. Granice Państwa.	
Obywatelstwo polskie. Cudzoziemcy. Ewidencja ludności .	1
Formy ustroju. Monarchie i republiki. Ustrój Państwa Polskiego	
w okresie 1918—1935. Dekret z 22 XI 1918 r. Mała Konstytucja	
z 17 III 1921 r. Nowela konstytucyjna z 2 VIII 1926 .	11
ART. 1. Państwo a obywatele. Godła i barwy państwowe .	20
ART. 2. Prezydent Rzeczypospolitej	23
ART. 3. Naczelne organa Państwa	24
ART. 4. Państwo a społeczeństwo	26
ART. 5. Wolność sumienia, słowa i zrzeszeń. Prasa. Stowarzy-	
szenia. Zgromadzenia	27
ART. 6. Wierność wobec Państwa	35
ART. 7. Uprawnienia do wpływania na sprawy publiczne. Rów-	
ność obywatelska. Ordery i odznaczenia	36
ART. 8. Praca. Ochrona pracy. Ubezpieczenia społeczne. Zabez-	
pieczenie od bezrobocia	42
ART. 9. Solidaryzm społeczny	50
ART. 10. Stosowanie przymusu przez państwo	51

II. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ 52—74.

ART. 11 i 12. Stanowisko. Zasada prymatu. Kompetencje Prezy-	
denta Rzeczypospolitej	52
ART. 13. Prerogatywy. Ochrona prawna osoby Prezydenta	
Rzeczypospolitej. Uposażenie w czasie piastowania urzędu	
i po ustąpieniu zeń. Prawo do chorągwi i pieczęci	60
ART. 14. Kontrasygnota	62
ART. 15. Zagadnienie odpowiedzialności Prezydenta Rzeczy-	
pospolitej	63
ART. 16—18. Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej	65
ART. 19. Przysięga i objęcie urzędu	69
ART. 20. Okres urzędowania	70

ART. 21—22. Opróżnienie się urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej	70
ART. 23. Zastępstwo Prezydenta Rzeczypospolitej	72
ART. 24. Przedłużenie okresu urzędowania. Następca Prezydenta Rzeczypospolitej	73

III. RZĄD 74—103.

ART. 25. Prezes Rady Ministrów i ministrowie. Ministerstwa	74
ART. 26. Rada Ministrów. Komitet Ekonomiczny Ministrów	92
ART. 27. Rozporządzenia wykonawcze. Ogłaszanie obowiązu- jących przepisów	93
ART. 28, 29 i 30. Odpowiedzialność ministrów (polityczna, parla- mentarna i konstytucyjna)	100

IV. SEJM 103—121.

Rola parlamentu w ogóle.	103
ART. 31. Uprawnienia Sejmu, Senatu, Izb Połączonych i Izb w zmniejszonym składzie. Kontrola parlamentarna nad dłu- gami Państwa	106
ART. 32 i 33. Prawo wyborcze do Sejmu.	108
ART. 34, 35, 36, 37, 38, 39 i 40. Organizacja obrad Sejmu. (Mar- szałek, sesje, uchwały, posiedzenia, ślubowanie i diety)	113
ART. 41, 42, 43, 44 i 45. Nietykalkość poselska i niepołączalność mandatu z pewnymi stanowiskami. Działalność posłów w Sejmie	117

V. SENAT 121—126.

ART. 46, 47 i 48. Kompetencja i organizacja Senatu. Ordynacja wyborcza do Senatu	121
---	-----

VI. USTAWODAWSTWO 126—137.

ART. 49, 50, 51, 52, 53 i 54. Ustawy. Umowy międzynarodowe	126
ART. 55, 56 i 57. Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej. Auto- nomia śląska	133

VII. BUDŻET 137—160.

ART. 58, 59 i 60. Budżet Państwa. Podatki i cła. Pieniądz. Bank Emisyjny i banki państwowe	137
---	-----

VIII. SIŁY ZBROJNE 160—200.

ART. 61. Zadanie Sił Zbrojnych. Ich ustrój. Obrona narodowa. Mo- bilizacja. Administracja rezerw. Powszechność i bezpośred- ność obowiązku wojskowego. Jego treść. Służba wojsko- wa kobiet. Obowiązek wojskowy szczególny. Służba woj- skowa cudzoziemców, bezpaństwowców i osób o nieusta- lonym obywatelstwie. Zwolnienia i wykluczenia. Pobór.	
---	--

	Komisje poborowe i rozpoznawcze. Wiek poborowy. Przegląd poborowych. Zasadnicza służba wojskowa. Służba pracy. Służba w rezerwie. Służba w pospolitym ruszeniu. Pomocnicza służba wojskowa. Uzupełniająca służba wojskowa. Zastępczy obowiązek wojskowy. Kary i sankcje. Osobiste świadczenia wojenne. Rzeczowe świadczenia wojenne. Odstępowanie środków przewozowych w czasie wojny. Ewakuacja ludności i mienia. Drogi lądowe i wodne. Koleje. Poczta i środki telekomunikacyjne. Dostarczanie kwater. Dostarczanie środków przewozowych w czasie pokoju. Obrona przeciwlotnicza i przeciwgazowa (OPL).	160
ART. 62.	Pobór rekruta. Kontyngent	184
ART. 63.	Zwierzchnictwo Sił Zbrojnych. Organizacja naczelnych władz wojskowych w czasie pokoju. Komitet Obrony Rzeczypospolitej. Inspektor obrony powietrznej. Administracja Sił Zbrojnych. Prawa i obowiązki osób wojskowych. Oficerowie. Podoficerowie i szeregowcy. Duszpasterstwo wojskowe. Uposażenie wojska i marynarki. Zaopatrzenie wojskowych i ich rodzin. Zaopatrzenie inwalidów i ich rodzin. Zasiłki wojskowe. Wojskowe przepisy dyscyplinarne. Oficerskie Sądy Honorowe	184

IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI 201—234.

ART. 64, 65, 66 i 67.	Sądy powszechne; sądy grodzkie, sądy okręgowe, prokuratura, sądy apelacyjne, Sąd Najwyższy; sądy pracy	201
ART. 68.	Sędziowie; gwarancje konstytucyjne w zakresie sądownictwa	210
ART. 69.	Prawo łaski i amnestia	214
ART. 70.	Najwyższy Trybunał Administracyjny, Trybunał Kompetencyjny; Sądy wojskowe; wojskowe sądy rejonowe, wojskowe sądy okręgowe, Najwyższy Sąd Wojskowy, sądy wojenne, żandarmeria	215
ART. 71.	Trybunał Stanu. Komisja Kodyfikacyjna. Prokuratoria Gen. Rzeczypospolitej Polskiej, Notariat, Adwokatura	225

X. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA 234—388.

ART. 72, 73, 74.	Administracja rządowa, wojewódzkie władze admin. ogólnej; wojewoda, rada wojewódzka, wydział wojewódzki, wojewódzka komisja ziemska, inne organa kolegialne; odrębności nstrojowe wojew. poznańskiego i pomorskiego, wojewódzki sąd administracyjny, wydział powiatowy i miejski, sejmik wojewódzki, wydział wojewódzki, ustrój województwa śląskiego; wojewoda, rada wojewódzka, wojewódzki sąd administracyjny, inne władze administracyjne. Powiatowe władze administracji ogólnej; starosta powiatowy, starosta grodzki, wydział powiatowy. Miasto stoł. Warszawa	234
	Władze i urzędy nie zespolone z władzami administracji ogólnej; władze wojskowe, władze skarbowe, Straż Graniczna, Korpus Ochrony Pogranicza,	

władze szkolne, inspekcje pracy, wojewódzkie biura funduszu pracy, dyrekcje okręgowe kolei państwowych, dyrekcje okręgów poczt i telegrafów, urzędy górnicze, urzędy miar, urzędy probiercze, urzędy marynarki handlowej, Morski Urząd Rybacki, dyrekcje lasów państwowych, policja państwowa, użycie broni	261
Prawo urzędnicze	276
Postępowanie administracyjne. Właściwość, wyłączenie urzędników, osoby interesowane, zdolność prawna i zdolność do działań prawnych, pełnomocnicy i zastępcy, podania, protokoły, wezwania i doręczenia, stawiennictwo osób, terminy, postępowanie wyjaśniające, dowody, załatwianie spraw, decyzja, odwołania i skargi incydentalne, wznowienie postępowania oraz uchylenie decyzji z urzędu, opłaty i koszty, postanowienia egzekucyjne i karne, postanowienia przejściowe i końcowe	302
Postępowanie karno-administracyjne. Postanowienia ogólne, postępowanie zwyczajne, wznowienie postępowania, odwołanie się na drogę sądową, postępowanie nakazowe, postępowanie karno-adm. przyspieszone, wykonanie orzeczeń i nakazów karnych, przedawnienie, właściwość władz w postępowaniu karno-adm. co do osób wojskowych	333
Postępowanie przymusowe w administracji. Przepisy ogólne, władze i organa egzekucyjne, zasady postępowania, odwołania, egzekucja świadczeń pieniężnych, egzekucja innych świadczeń, kara pieniężna, przymus bezpośredni	341
ART. 75. Samorząd terytorialny. Gmina wiejska, gromada, przepisy wyborcze do rad gromadzkich i gminnych, prawo wybierania i wybieralność do rad gromadzkich i gminnych, gmina miejska, tymczasowe organa ustrojowe m. st. Warszawy, przepisy wyborcze do rad wiejskich, gmina uzdrowiskowa, nadzór państwowy nad samorządem, samorząd powiatowy, kontrola wewnętrzna—własna w związkach samorządowych, Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, nadzór nad skarbowością samorządów, samorząd w województwie poznańskim i pomorskim, samorząd śląski, związki międzykomunalne	353
ART. 76. Samorząd gospodarczy. Izby przemysłowo-handlowe, izby rolnicze, izby rzemieślnicze, izby lekarskie	383

XI. KONTROLA PAŃSTWOWA 388—395.

ART. 77. Zadania kontroli. Zakres działania. Sprawozdania. Badanie zamknięć. Wniosek o absolutorium. Prawo interwencji. Ustrój i organizacja	388
--	-----

XII. STAN ZAGROŻENIA PAŃSTWA 395—407.

ART. 78. Pojęcie stanu zagrożenia państwa. Stan wyjątkowy. Prawo kontroli parlamentu. Skutki zarządzenia stanu wyjątkowego. Zawieszenie swobód obywatelskich. Nadzwy-	
---	--

	czajne uprawnienia władz. Świadczenia ludności. Postępowanie doraźne. Sankcje i współdziałanie władz. Ogłoszenie stanu wyjątkowego	395
ART. 79.	Stan wojenny. Zarządzenie. Nadzwyczajne uprawnienia Prezydenta Rzeczypospolitej. Skutki zarządzenia stanu wojennego. Uprawnienia władz. Uprawnienia Naczelnego Wodza. Pogotowie przeciwlotnicze i przeciwgazowe. Asystencja wojskowa	401

XIII. ZMIANA KONSTYTUCJI 407—410.

ART. 80.	Cel przepisów utrudniających zmianę ustaw zasadniczych. Prawo inicjatywy. Procedura zmiany. Prawo weta Prezydenta Rzeczypospolitej	408
----------	--	-----

XIV. PRZEPISY KOŃCOWE 410—464.

	Przepisy Konstytucji z dnia 17 marca 1921, które zachowały swą moc.	
ART. 81.	Wejście w życie Konstytucji. Uchylenie dotychczasowej. Zachowanie w mocy niektórych przepisów. Zmiana śląskiego statutu organicznego.	410
ART. 99.	Prawo własności. Zmienienie lub ograniczenie prawa własności. Dobra stanowiące wyłącznie własność Państwa. Ograniczenia w prawie własności i w użytkowaniu minerałów. Ograniczenia w użytkowaniu lasów. Ograniczenie użytkowania wód. Ograniczenie prawa polowania i łowienia. Ograniczenia prawa własności ziemi. Reforma rolna. Ograniczenie prawa obrotu nieruchomościami ziemskimi	411
	Postępowanie wywłaszczeniowe	436
ART. 109 i 110.	Mniejszości narodowe. Ustawy językowe	438
ART. 111 i 112.	Wolność sumienia i wyznania	447
ART. 113 i 114.	Związki religijne i Kościoł Rzymsko-Katolicki. Konkordat ze Stolicą Apostolską	449
ART. 115, i 116.	Kościół mniejszości religijnych. Ustawy regulujące stosunek Państwa do poszczególnych kościołów i związków religijnych	452
ART. 117, 118 i 120.	Szkolnictwo. Ustrój szkolnictwa	457

	Uzupełnienia	465
	Skorowidz rzeczowy	483